

Economische groei gaat de westerse democratie niet redden (2)

Elk politiek systeem dat onvoldoende probleemoplossend vermogen heeft, gaat ten onder. Dat geldt ook voor onze westerse democratie.

We leven in een tijd van versnellende technologische veranderingen, met creative destruction op grote schaal tot gevolg. Dat levert per definitie winnaars en verliezers op. De overheid heeft als taak om de spelregels van de democratie zodanig te bewaken, dat er sprake is van een level playing field dat van voldoende omvang is voor alle burgers. Maar het vertrouwen in de overheid neemt af. Wat kunnen we doen om deze veelheid aan problemen in voldoende mate het hoofd te bieden?

Waarom we economisch geen level playing field hebben, heb ik al in mijn vorige column besproken. Samengevat komt het erop neer dat hoogproductieve sectoren arbeid uitstoten. De werkgelegenheids-groei in laagproductieve sectoren leidt alleen maar tot een verder groeiende scheefheid in de inkomensverdeling. Ergo, met economische groei los je dit probleem niet op. Hetzelfde geldt grosso modo voor de schever wordende vermogensverdeling. Platformbedrijven met netwerkeffecten zijn dominant geworden in onze samenleving. Winner takes all.

Mede door social media gedreven, laten de politici in onze democratische samenleving vaak 'hap snap'-beleid zien. Los daarvan lijken vele politici ook niet meer te weten hoe ze de versnelling in veranderingen en de gevolgen daarvan het hoofd moeten bieden. De rode draad? Dat beleid minder en minder op visie is gestoeld. Het vertrouwen in de overheid is stelselmatig aan het afbrokkelen. Zonder een effectieve overheid ziet de toekomst voor onze democratie er niet florissant uit.

Een democratische samenleving heeft inclusieve politieke en economische instituties. Daarmee worden de voorwaarden

voor een level playing field gecreëerd. Hiervoor is een overheid nodig die de randvoorwaarden definieert en bewaakt. Onder meer de toeslagenaffaire heeft aan de politiek en de kiezers duidelijk gemaakt dat zowel het parlement als de vrije pers hun taak als 'bewakers' van de overheid onvoldoende vervullen. Er zijn enkele belangrijke aspecten die het probleemoplossend vermogen van de overheid aantasten. Allereerst de misvatting dat meer regels tot meer controle leiden. Dit blijkt absoluut niet te werken. Sterker nog, we hebben onszelf zo ongeveer tot stilstand geregeld. Daarnaast is de politieke pluraliteit doorgeschoten met als gevolg minder deskundigheid bij de politici. Dalende oplages van alle grote dag- en weekbladen hebben tot gevolg gehad dat er minder middelen zijn om onderzoeksjournalistiek te financieren. Dit is onder andere een gevolg van technologische ontwikkelingen en lijkt onomkeerbaar. En goede onderzoeksjournalistiek hebben we nodig om vragen te stellen en affaires aan het licht te brengen die overheden onvoldoende transparant maken.

Wellicht zou het een goed begin zijn als de overheid alle grotere dag- en weekbladen, net als de publieke tv-zenders, een budget geeft voor onderzoeksjournalistiek, zonder daar voorwaarden aan te verbinden. Dit zorgt voor verdieping en uitdieping van de problemen in onze samenleving alsmede een noodzakelijke check op onze overheid. Hopelijk leidt dat ertoe dat de kiezers én de politiek zich beter geïnformeerd op de grote vraagstukken van onze samenleving kunnen richten. Het is niet dé oplossing voor al onze problemen, maar het vergroot de transparantie in onze samenleving. Transparantie is een fundamentele voorwaarde voor vertrouwen. Indien we er niet in slagen om in deze tijd van creative destruction op grote schaal slagvaardiger en met visie de vraagstukken van deze tijd te lijf te gaan, vrees ik voor de toekomst van onze westerse democratie. ■

Door **Thijs Jochems**,
Adviseur en Private
Investor